

Resistenta tarmbakterier ett växande problem

Antibiotikaresistens hos tarmbakterierna E-coli och Klebsiella pneumoniae kan ha blivit ett lika stort problem som MRSA, befarar Smittskyddsinstitutet, som vill intensifiera kartläggningen.

– Detta är på väg att öka och vi vill komplettera det vi gjort tidigare för att få mer information om smittvägar och bakteriernas ursprung, säger Gunnar Kahlmeter, chef för Smittskyddsinstitutets externa referenslaboratorium för antibiotikaresistensfrågor.

ESBL är en grupp enzymer som produceras hos vissa bakterier i den normala tarmfloran och gör dem motståndskraftiga mot antibiotika, se faktaruta.

Sedan 1994 har årliga stickprovsmätningar gjorts av förekomsten av ESBL i Sverige. Nivån har varit relativt låg, 0,5–1 procent av bakterierna har varit ESBL-bärare.

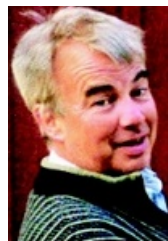
Men sedan i höstas har Akademiska sjukhuset i Uppsala ett stort utbrott av ESBL-producerande Klebsiella, ett 70-tal patienter har drabbats. Dessutom har varningssignaler från många andra delar av landet om allt fler fall nått SMI det senaste året.

– Vi har inte riktigt uppfattat att detta är ett generellt problem. Men det skulle kunna vara vanligare än MRSA, säger Gunnar Kahlmeter, som nu är bekympad.

Vården är inte dimensionerad för att kunna hantera mer än en liten andel patienter med multiresistenta bakterier och denna kapacitet är redan »upptagen« av fallen med MRSA, de meticillinresistenta stafylokockerna.

– Vi är väldigt oroliga för att komma över en viss nivå. Då sprängs vallen och sedan är det kört. Vi är precis på randen nu.

På sikt kommer »vallen« att sprängas även i Sverige, men ju senare dess bättre, eftersom det inte bara ökar lidandet utan förlänger vårdtiderna och därmed tar en stor del av sjukvårdskostnaderna i anspråk, vilket drabbar annan

Gunnar Kahlmeter

vård, menar Gunnar Kahlmeter. Trängsel och överbeläggningar, stress och dålig handhygien är bovar i sammanhanget. Mer luft mellan sängarna på sjukhusen kräver ett politiskt tryck. Det alla i sjukvården kan bidra med är skärpt handhygien. Händer och underarmar ska spritas före och efter varje kontakt med patient eller vårdtagare, påpekar Gunnar Kahlmeter.

– Vår inställning till korrekt handhygien är alldeles för släpphänt och doktorer har en

»Doktorer har en tendens att tro att de är födda sterila. Gör handhygien till en del av hälsningsceremonin!«

tendens att tro att de är födda sterila. Gör handhygien till en del av hälsningsceremonin!

Att bara ge antibiotika i de fall där det verkligen behövs och att noggrant välja rätt preparat är också viktigt för att inte ge de resistenta bakterierna ökat utrymme.

Någon lagstadgad rapporteringsplikt finns inte för ESBL. Förra veckan beslutade Antibiotikaresistensgruppen vid SMI därför att till hösten pröva en frivillig rapportering, som man nu hoppas att alla landstings mikrobiologiska laboratorier ska ansluta sig till. I så fall kommer varje upptäckt patientfall att rapporteras till SMI.

ESBL har i Sverige upptäckts hos främst tre patientkategorier. Turister får med sig bakterierna hem i tarmfloran som födoämnessmitta efter en semesterresa i länder som Spanien och Grekland där ESBL är utbredd. Bakterierna kan sedan ge upphov till vanlig urinvägsinfektion exempelvis. En annan grupp är svenskar som bär smittan med sig hem efter vård på sjukhus i sådana länder. En tredje grupp är patienter och vårdtagare i Sverige som på grund av bristande vårdhygien blir smittade här hemma.

– Alla tre grupper börjar bli lika stora problem. Och ju vanligare det här blir, desto större är risken för att ESBL-bärande bakterier blir en del av vår normala tarmflora även i Sverige, säger Gunnar Kahlmeter.

Vårdrelaterade infektioner dödar

Vårdrelaterade infektioner och hur dessa förebyggs är ämnet för en ny kunskapsöversikt från Socialstyrelsen.

Basala hygienrutiner är av central betydelse, men en rad andra faktorer påverkar också. Bland annat tas effekten av de omfattande och ekonomiskt betingade strukturförändringarna i vården upp som något som skapat »betydande problem« för det vårdhygieniska arbetet. »Ett minskande antal vårdplatser på akutsjukhusen innebär att sjukare patienter med större mottaglighet för infektion och större behov av isoleringsvård måste tas in, samtidigt som antalet enkelrum reduceras och därmed möjligheterna att isolera patienter«, står det bland annat.

Vårdrelaterade infektioner inte bara förlänger och fördröjer vården utan blir ibland också dödsorsak.

Vårdrelaterade infektioner bedömdes ha orsakat patientens död i 0,9 procent av fallen och i 2,7 procent av fallen ha varit bidragande dödsorsak, enligt en genomgång av vårdrelaterade infektioner och dödlighet, enligt rapporten.

Från och med den 1 juli införs »god hygienisk standard« som ett uttalat krav i Hälso- och sjukvårdslagen.

Det finns ingen samlad bild av hur vanliga vårdrelaterade infektioner är i svensk sjukvård idag. Dock finns uppgifter om enskilda sjukhus: Av de patienter som lades in i Huddinge universitetssjukhus under perioden 25 april–16 juni 2000 fick 11 procent antibiotikabehandling på grund av en sådan infektion.

6 procent av de opererade patienterna vid kirurgkliniken på Östra sjukhuset i Göteborg under perioden 1984–1995 drabbades av en postoperativ infektion.

Och av 374 patienter som kranskärlopsopererats vid toraxkirurgiska kliniken på Akademiska sjukhuset i Uppsala under perioden september 1998 till juni 2002 blev 30,5 procent infektade.

Rapporten, som ska vara ett stöd för personal, vårdgivare och verksamhetsansvariga i hälso- och sjukvården, heter »Att förebygga vårdrelaterade infektioner – Ett kunskapsunderlag«. Den kan läsas på webbplatsen <<http://www.socialstyrelsen.se>>.

Elisabet Ohlin

elisabet.ohlin@lakartidningen.se

FAKTA/ESBL

ESBL, Extended Spectrum Beta-Lactamases, är vanligast bland Escherichia coli och Klebsiella pneumoniae, det vill säga vanliga tarmbakterier som kan orsaka sepsis, urinvägsinfektioner, pneumoni och bukinfektioner. Bakterier med ESBL får resistens mot flera eller alla cefalosporiner och penicilliner, våra viktigaste antibiotika. Hur patienten drabbas kan variera, från asymtomatiskt bärarskap och banala infektioner som enkla urinvägsinfektioner hos friska tonåringar till livshotande infektioner hos svårt sjuka patienter.

Läs mer i EPI-aktuellt nr 17:2006 på www.smittskyddsinstitutet.se